

УДК 338.48 (477.87)

**АКТИВІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ І ГОСТИННОСТІ
РЕГІОНУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Газуда Сергій Михайлович

к.е.н., доцент
доцент кафедри
менеджменту туристичного і готельно-ресторанного бізнесу
Ужгородський торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

**Ерфан Віталій Йосипович,
Сойма Світлана Юрївна**

к.е.н., доцент
доцент кафедри бізнес-адміністрування
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Індус Катерина Петрівна

к.е.н., доцент
доцент кафедри фінансів
Ужгородський торговельно-економічний
інститут КНТЕУ
м. Ужгород, Україна

У процесі наукового пошуку окреслено пріоритети процесу активізації розвитку сфери туризму і гостинності в умовах пандемії COVID-19 на регіональному рівні. Акцентовано увагу на необхідності врахування потенційних можливостей регіону у напрямі активізації екотуристичної діяльності спрямованої на розширення природно-орієнтованих різновидів туризму, оскільки в умовах карантинних обмежень зріс інтерес до внутрішнього туризму.

Ключові слова: сфера туризму і гостинності, умови пандемії COVID-19, активізація розвитку, регіональний рівень, природно-орієнтовані різновиди туризму.

Сфера туризму та гостинності, як і будь-яка інша сфера діяльності у процесі власного розвитку перебуває під впливом різних чинників. Нині це стосується передусім карантинних обмежень через пандемію COVID-19. В цих умовах туристичні оператори повинні адаптуватися до сучасних реалій. Однак доцільно відмітити, що саме в цих умовах зріс інтерес до внутрішнього туризму, і як наслідок виникає потреба у активізації вітчизняного туристичного бізнесу, сфери гостинності й окреслення перспектив його розвитку відповідно до потенційних можливостей і властивостей окремих територій. В зазначеному контексті потрібно відмітити унікальність Закарпатського регіону з його рекреаційно-туристичним потенціалом, специфічними туристичними атракціями у взаємозумовленості з неповторними й чудовими краєвидами, гостинними мешканцями, історичними пам'ятками, багатотисячними традиціями, самобутньою культурою, різноманітністю й колоритністю страв закарпатської кухні. Вигідність місцезнаходження, зокрема сусідство з чотирма країнами-членами Євросоюзу – Угорщиною, Словаччиною, Польщею й Румунією, розширює можливості краю щодо залучення й зацікавлення зарубіжних туристів і рекреантів.

Серед істотних чинників розвитку сфери туризму та гостинності є наявність гірської системи Східних (Українських) Карпат, сприятливі кліматичні умови Закарпатської низовини та унікальні й різноманітні мінеральні, термальні й бальнеологічні ресурси. Водночас у регіоні розвинуто майже всі види рекреаційної діяльності, від санаторно-курортного лікування до різноманітних видів відпочинкового туризму, що здійснюються практично протягом усього року – і в літній, і в зимовий період. Так, у межах регіону функціонують понад 60 санаторіїв, 30 баз відпочинку, 330 дитячих закладів відпочинку, 70 туристичних баз, побудованих у мальовничих куточках Карпатських гір. Конкурентною перевагою зазначених закладів є те, що вони знаходяться поблизу мінеральних джерел, яких в області налічується майже 300. Серед них найбільш відомими є Поляна Квасова, Голубине, Сойми, Келечин, Кваси, Шаян та інші. Мінеральні води Закарпаття різні за хімічним

складом і лікувальними властивостями. Із 207 родовищ, занесених до Кадастру мінвод України, 18,8 % становлять закарпатські; 50 зареєстрованих та ліцензованих туристичних фірм, які займаються обслуговуванням туристів, що прибувають з різних куточках України, а також з-за кордону тощо [1, с. 247-258].

Активізації й розвитку сфери туризму і гостинності сприяє й м'який континентально-помірний клімат, оскільки територія Закарпаття на півночі захищена Карпатським хребтом, з північного заходу – Татрами, з півдня – західними Румунськими горами і Марамороським масивом. Від інших регіонів країни область відділяють Яблонецький, Вишківський, Ужоцький, Верецький та Воловецький перевали висотою від 931 м до 1614 м над рівнем моря [2, с. 8]. Крім цього високий рівень екологічності території, передусім це стосується гірської й передгірної природно-економічних зон, які не забруднені великими промисловими виробництвами, мають обмежену порізанисть автострадами, невисоку розораність сільгоспугідь. В краї існують мало порушені лісові екосистеми із збереженим первісним їх станом, зокрема лісові території букових пралісів, які з 2017 р. входять до транс'європейського об'єкту Всесвітньої спадщини „Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи” [3].

Приваблюючою туристичною атракцією гірського регіону (близько 80 % області гірські і передгірні території) є гора Говерла, яка є найвищою точкою України (2061 м). при цьому, на території області наявні 698 водних об'єктів, в т.ч. 9 водосховищ комплексного призначення, 645 ставків, 44 озера. Найбільшим є Синевирське озеро з площею близько 7 га, середньою глибиною 15-16 м, що знаходиться на висоті 989 м над рівнем моря [2].

Вагомою є і роль природно-заповідних територій, національних і регіональних природних парків, природних екосистем, в межах яких, в складних умовах карантинних обмежень, можна здійснювати екотуристичну діяльність спрямовану на розширення природно-орієнтованих різновидів туризму, що відмічаються багатогранністю – екологічний, зелений,

біологічний, аграрний, сільський та багато інших, які дають можливість пізнати чудову природу закарпатського краю, його екосистем не (ландшафтне) біорізноманіття, зрештою відпочити в екологічно чистих місцях.

В межах регіону зосереджено чотири великі об'єкти природно-заповідного фонду, зокрема Карпатський біосферний заповідник та три національні природні парки: „Зачарований край”, „Ужанський” і „Синевир”, під охороною яких перебуває 157,7 тис.га земельних площ. Екосистема Карпатського біосферного заповідника віднесена до найцінніших екосистем землі і входить до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО [2, с. 8].

Відмічене вище дає підстави стверджувати про наявність потужного рекреаційно-туристичного й гостинного потенціалу Закарпатського регіону, що в подальшому сприятиме формуванню потужної індустрії туризму, рекреації і гостинності. Задіяння активізаційного підходу у забезпеченні регіонального розвитку туризму й гостинності сприятиме розширенню кількості робочих місць, тобто підвищенню зайнятості населення краю, матиме мультиплікативний ефект і дасть поштовх до розвитку дотичних і допоміжних до досліджуваної сфери видів економічної діяльності, в цілому сприятиме підвищенню рівня добробуту і благополуччя місцевих мешканців. Активізаційні процеси розвитку сфери туризму і гостинності повинні взаємозумовлюватися підходами до збереження, охорони й розширеного відтворення природних екосистем Карпат, заповідних територій

Регіональні підходи до активізації розвитку туризму і гостинності окреслено у документі „Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки”, де зазначено базову мережу оздоровчо-рекреаційних і туристичних об'єктів, яких в Закарпатті налічується 511, у тому числі: 23 – оздоровчих, 126 – рекреаційних, 362 – туристичних. Крім цього, в області одночасно можна розмістити близько 26000 осіб, майже 600 сільських садиб готові надавати туристичні послуги, є 25 туристично-інформаційних центрів. В межах регіону традиційно проводять одну з найбільших туристичних

виставок на території України зі статусом міжнародної – „Тур’євроцентр Закарпаття”, особливістю якої є соціальна спрямованість, що дозволяє туристичним підприємствам, спілкам, туристичним організаціям і власникам туристичних агроосель безоплатно презентувати власний туристично-рекреаційний потенціал [4].

Процес активізації діяльності у сфері туризму і гостинності втілюється в збудованих, за останній період, туристичних і готельних закладах. Це стосується затребуваних споживачами туристичних продуктів, зокрема сукупності туристичних послуг, які можуть надаватися за необхідності господарюючими суб’єктами (туроператорами), або ж індивідуальними підприємцями, що займаються туристичною діяльністю. До таких закладів відносяться бази відпочинку „Воєводино” (Перечинський район), „Ельдорадо” (Свалявський район); готель „Фортуна” (Свалявський район), готель „Гостинний дім” (м. Ужгород), готель-ранчо „Золота гора” та готельно-ресторанний комплекс „Камелот” (Ужгородський район), етно-велнес готель „Унгварський” та чотиризіркові готелі „Олд Континент” й „Едуард” (м. Ужгород).

Вагоме місце у розвитку туризму й гостинності регіону відіграє агротуризм в межах якого розвиваються такі привабливі з туристичної точки зору суб’єкти аграрного господарювання як: унікальна буйволина екоферма та туристичний комплекс „Райський куточок” у селі Горінчово Хустського району; буйволина ферма „Карпатський буйвіл” (с. Олешник Виноградівського району), равликівська ферма, перша в Закарпатті (с. Нижнє Селище Хустського району), Селиська сироварня, перша українська реміснича сироварня, формує культуру споживання з 1994 року, започаткована як соціальний проєкт між мешканцями с. Нижнє Селище (Хустський район) та європейським кооперативом „Лонго Май” [5, с. 29-33].

Активізація розвитку зазначених суб’єктів сприяє розширенню туристичних можливостей краю, в тому числі формуванню туристичних програм сімейного відпочинку, який нині набуває актуальності. Особливо в

умовах пандемії COVID-19, актуальності набувають ті види туризму, які передусім можна комфортно організувати на свіжому повітрі, на лоні природи. Наявний туристичний і рекреаційний потенціал в межах регіонального розвитку дає можливість у будь-яких умовах господарювання активізувати діяльність суб'єктів підприємництва і бізнесу в досліджуваній сфері формуючи її конкурентні переваги й створюючи позитивний туристичний і відпочинково-гостинний імідж певної території.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Газуда Л. М., Газуда С.М., Ерфан В.Й. Регіональні особливості розвитку сфери туризму та гостинності//Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія. Видання сьоме / за наук. ред. проф. Матвійчук Л.Ю., проф. Барського Ю.М., доц. Лепкого М.І. Луцьк: ВІП Луцького НТУ, 2021. С. 247-258. Туризм у Закарпатській області/Головне управління статистики у Закарпатській області; За ред. М. М. Гарагонича. Ужгород, 2020. С. 8. 2
2. Всесвітня природна спадщина ЮНЕСКО „Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи”. URL: <http://cbr.nature.org.ua/whc/whc.htm>
3. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки/Закарпатська обласна державна адміністрація. URL: <https://oda.carpathia.gov.ua/dokument/pro-programu-rozvytku-turyzmu-i-kurortiv-u-zakarpatskiy-oblasti-na-2021-2023-roky>
4. Газуда Л.М., Балян А.В., Газуда М.В., Волощук Н. Ю., Газуда С. М. Розвиток аграрного підприємництва в Закарпатській області в умовах євроінтеграційних процесів: науково-прикладні аспекти і рекомендації. Велика Бакта. ТОВ «РІК-У» 2021. 67 с.